

PIKAAJALINE TEGEVUSKAVA

2007 - 2010

Vastu võetud EMOLi Maapäeval 15.05.2007

SISSEJUHATUS

Eesti Maaomavalitsuste Liidu pikaajaline tegevuskava aastateks 2007-2010 lähtub põhikirjalistest eesmärkidest ja vajadusest olla vääriline koostööpartner riigile, Eesti Linnade Liidule ja kolmandale sektorile nii siseriiklikult kui ka välismaal.

Peamiseks tegevuseks igal aastal on olnud Omavalitsusliitude Koostöökogu läbirääkimised Vabariigi Valitsuse ministriumidevahelise komisjoniga, mille tulemusena on igal aastal kohalike omavalitsuste tulubaas ja eelarved tervikuna kasvanud.

Kohalike omavalitsuste tulubaasi mõjutab järgmistel aastatel nende haldusterritooriumil elavate inimeste brutotulu ja tööhõive üldiselt. Samal ajal kui omavalitsuste ülesannete alarahastatus säilib, peame põhitähelepanu pöörama tulubaasi taastamisele.

Tabel 1

Sisemajanduse koguprodukti prognoos 2008–2013

(protsenti)

	1998–2007	2008	2009*	2010*	2011*	2012*	2013*
1. SKP reaalkasv	7,2	-3,6	-8,5	-2,5	1,5	3,0	4,0
1a. SKP püsivhindades (mld EEK)		157,6	144,2	140,6	142,8	147,1	153,0
2. SKP nominaalkasv	13,1	3,9	-8,1	-3,5	2,9	5,4	7,0
2a. SKP jooksevhindades (mld EEK)		248,1	228,0	220,1	226,4	238,7	255,3

Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Statistikaamet.

Tabel 2

Tööturu prognoos 2008–2013 (15–74-aastased)

(protsenti)

	1998–2007	2008	2009*	2010*	2011*	2012*	2013*
1. Tööhõive kasv	0,6	0,2	-6,5	-4,0	0,0	2,0	2,6
1a. Tööhõive (tuh inimest)		656,6	613,5	589,0	589,0	600,8	616,4
2. Tööpuuduse määr	9,7	5,5	12,2	15,6	15,4	13,5	11,1
3. Tööjõu tootlikkuse kasv (hõivatute arvu järgi)	6,6	-3,8	-2,1	1,6	1,5	1,0	1,4
4. Keskmise palga reaalkasv	7,5	3,4	-4,8	-1,7	-0,3	0,8	1,5
4a. Keskmise palk (EEK)		12 935	12 366	12 088	12 209	12 575	13 103
4b. Keskmise palga nominaalkasv	12,3	14,1	-4,4	-2,3	1,0	3,0	4,2

Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Statistikaamet.

Tabel 3**Valitsussektori eelarvepositsioon, võlakoormus ja maksukoormus 2008–2013**

(% SKPst)

	2007	2008	2009*	2010*
Eelarvepositsioon				
1. Valitsussektor kokku	2,7	-3,0	-2,9	-7,5
2. Riigieelarve	2,6	-1,9	-1,9	-6,0
3. Muu valitsussektor	0,1	-1,1	-1,0	-1,5
sh sotsiaalkindlustusfondid	0,6	0,2	-0,7	-1,2
sh kohalikud omavalitsused	-0,5	-0,8	-0,3	-0,3
Võlakoormus				
4. Valitsussektor kokku	3,5	4,8	7,9	9,4
5. Keskvalitsus	1,1	1,6	4,2	5,0
6. Kohalikud omavalitsused	2,4	3,2	3,8	4,0
7. Sotsiaalkindlustusfondid	0	0	0	0,4
7. Maksukoormus	33,1	32,5	33,3	32,6

* prognoos.

Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Statistikaamet.

Tabel 4**Valitsussektori eelarvepositsioon 2008–2010**

	2008	2009*	2010*
Valitsussektori eelarvepositsioon (mln krooni)	-7 381	-6 651	-16 547
Riigieelarve positsioon	-4 654	-4 354	-13 037
Muu valitsussektori positsioon	-2 727	-2 297	-3 510
sh sotsiaalkindlustusfondid	534	-1 625	-2 669
sh kohalikud omavalitsused	-1 902	-600	-600
Valitsussektori eelarvepositsioon (% SKPst)	-3,0	-2,9	-7,5
Riigieelarve positsioon	-1,9	-1,9	-5,9
Muu valitsussektori positsioon	-1,1	-1,0	-1,6
sh sotsiaalkindlustusfondid	0,2	-0,7	-1,2
sh kohalikud omavalitsused	-0,8	-0,3	-0,3

* prognoos.

Allikas: Rahandusministeerium.

Tabel 5**Kohalike Omavalitsuste eraldiste võrdlus 2001-2008**

Kasv 2001 - 2008	Kasvu %	Kasv kordades
SKT kasv	79,1%	1,79
RE tulude kasv	77,3%	1,77
Eraldiste kasv KOV	137,5%	2,38
KOV tulubaasi kasv	81,6%	1,82

Allikas: Rahandusministeerium

Töötlus: EMOL büroo

Kohalikud eelarved on 2001 – 2008 jooksul kasvanud 5 154 915 000 krooni ja on 2,31 korda suuremad kui 2001 aastal.

Esitatud on Rahandusministeeriumi andmed, mis kinnitavad et kohalike omavalitsuste koostöö nende aastate jooksul olnud suhteliselt efektiivne, kuna kohalike eelarvete tulubaasi kasv on sellel ajal olnud kiirem kui riigieelarve tulude kasv.

EMOL'i EESMÄRGID AASTATEKS 2007-2010

Põhikirjast tulenevalt on EMOLi ülesanneteks ja eesmärkideks:

- ❖ Koondada kohalikke omavalitsusi nende ühiste huvide ja õiguste väljendamiseks, esindamiseks ja kaitsmiseks.
- ❖ Kaasa aidata omavalitsusliku haldussüsteemi arendamisele ja tugevdamisele demokraatia ning võimu detsentraliseerimise põhimõtete alusel lähtudes elanike õigustatud vajadustest ja huvidest ning arvestades kohaliku omavalitsuse üksuste arengu iseärasusi.
- ❖ Korraldada ja edendada kohaliku omavalitsuse üksuste ja maakondlike omavalitsusliitude vahelist koostööd ja ühistegevust.
- ❖ Esindada liitu kuuluvaid kohaliku omavalitsuse üksusi kui tervikut suhetes riigiorganite, teiste isikute ja rahvusvaheliste organisatsioonidega.
- ❖ Teha koostööd teiste kohaliku omavalitsuse üksuste liitude ja ühendustega.
- ❖ Täita vastavalt seadusele muid ülesandeid.

Üldeesmärk

EMOLi eesmärk on demokraatliku, detsentraliseeritud ning subsidiaarsusprintsipiile vastava ühiskonnakorralduse edendamine ning kohalike omavalitsuste (KOV) jõuline esindamine.

Omavalitsusliitude arvestatav positsioon poliitilisel maastikul.

Eesmärgid

- ❖ Demokraatlik ja stabiilne, mõistlik ja otstarbekas, toimiv ja jätkusuutlik ning terviklik kohaliku ja regionaalse halduse süsteem.
- ❖ Tugevad ja toimetulevad omavalitsused Eestis.
- ❖ EMOLi liikmete rahulolu.
- ❖ Riigi poolt pakutavate avalike teenuste süsteemi korrastamine ja optimeerimine ning nende teenuste kättesaadavuse tagamine.
- ❖ Riigi ühtlane regionaalne areng, tasakaalustatud ja optimaalne riiklik ja omavalitsuslik regionaalne juhtimine.
- ❖ Demokraatlike otsustusmehhanismide loomine regionaalse arengu kujundamiseks maakondlikul tasandil. Maakondade arengu ja ühtse toimimise tagamisele kaasaaitamine.
- ❖ Kohaliku omavalitsuste ülesannete, mille täitmine väljub ühe omavalitsuse raamidest või mille täitmine ei ole otstarbekas ühe omavalitsuse piires (edaspidi: omavalitsusülesed

omavalitsuslikud ülesanded), täitmise kindlustamine, kvaliteetsete avalike teenuste pakkumine omavalitsuste koostööorganisatsioonide (maakondlike liitude) baasil.

- ❖ Tõhus, EMOLi liikmetele suunatud välissuhtlus.
- ❖ Liidu büroo jätkuv materiaalne ja kvalitatiivne areng, teenuste pakkumine
- ❖ omavalitsusüksustele
- ❖ Kohalikes omavalitsustes kaasaegse infoühiskonna loomisele ja arendamisele kaasaaitamine.

Eesmärkide saavutamiseks

Kohalike omavalitsuste tulubaas ja areng

Kohalike omavalitsuste (KOV) huvide kaitsmine eelarveläbirääkimistel Vabariigi Valitsusega.

- ❖ KTK liikmete ja asendusliikmete staatuse ja töös osalemise täpsustamine.
- ❖ Läbirääkimiste senise vormi, Vabariigi Valitsuse ministeeriumidevahelise komisjoni pädevuse täpsustamine ning selle volituste ja vastutuse taseme tõstmise nõudmine.
- ❖ Erakondade ja parlamendifraktsioonidega tehtava koostöö arendamine.
- ❖ EMOLi liikmete aktiivne kaasamine erinevatesse töörühmadesse, suurendades tagasisidet ja töörühma liikmete vastutust.

Selleks, et tagada kohalike omavalitsusüksuste poolt osutatavate avalike teenuste maht ja kvaliteet ning nende osutamiseks vajalik infrastruktuuri tase, et kindlustada omavalitsusüksustele seadustega pandud ülesannete täitmiseks stabiilne, õiguslike regulatsioonide alusel kujunev tulubaas, mis tagaks ka vajalikud vahendid kohalikuks arenguks:

Jätkame läbirääkimisi Vabariigi Valitsuse ministeeriumidevahelise komisjoniga, arendame poliitikutevahelisi suhteid, selgitame parimat rahvusvahelist praktikat ning

- ❖ Taotleme jätkuvalt kohalike omavalitsusüksuste poolt osutatavate avalike teenuste kaardistamist, teenuste mahu- ja kvaliteedistandardite väljatöötamist nende maksumuse hindamiseks, eesmärgiga tagada omavalitsuste tulubaasi piisavad ja stabiilsed vahendid. Kavandame selles omavalitsustepoolse osalemise, koondades selleks vahendid liidu eelarve väliselt.
- ❖ Alustame uuesti liidu sisest arutelu kohaliku omavalitsuse oma maksubaasi täiustamiseks, võimalike ettepanekute saamiseks täiendavate tulude lülitamisel omavalitsuste tulubaasi, tagamaks omavalitsuste suurema sõltumatuse päeva- ja parteipoliitilistest otsustest.
- ❖ Jätkame kasutusel oleva tulude- ja kuludevahelise tasandussüsteemi, „k” valemi analüüsimist ning täiustamist, õiglasemaks tulude jaotuseks keskvalitsuse ja omavalitsusüksuste vahel.
- ❖ Nõuame omavalitsusüksuste poolt osutatavate avalike teenuste osutamiseks vajaliku infrastruktuuri põhivara kulumi korvamiseks ja kohalikuks arenguks vajalike investeeringute katmiseks planeeritavate vahendite eraldamise ühtse metoodika väljatöötamist ning eeltoodud kulude katteks vajalike vahendite lisamist omavalitsusüksuste tulubaasi.
- ❖ Arendame intensiivset dialoogi kütuseaktsiisist tehoiuks kavandatavatest vahenditest omavalitsustele eraldatava osa mahu kasvuks 30%’ni vahenditest aastaks 2013. ning nende vahendite omavalitsustele eraldamise või tulubaasi lisamise võimalike mudelite

väljatöötamist, eesmärgiga tagada nimetatud vahendite õiglane, sealjuures ka regionaalseid ja teede kvalitatiivseid näitajaid arvestav jaotus kohalike teede ja linnatänavate vahel, kindlustamaks eriliigiliste ja eri omandis olevate teede ja tänavate vastavus teeseadusest tulenevatele nõuetele.

- ❖ Taotleme põhimõtte järgimist, mille kohaselt keskvalitsuse ja omavalitsusüksuste funktsioonide jaotuse samaks jäädes ei väheneks järgnevatel perioodidel valitsussektori siseselt omavalitsusteüksuste tulude osakaal.
- ❖ Jätkame tööd õpilaste kooliveo kulude katmiseks riigieelarvest.
- ❖ Nõuame järjekindlalt õigusaktide koostamise metoodikast kinnipidamist, lisanduvate ülesannete maksumuse väljatoomist ka kohalike omavalitsuste osas.
- ❖ Osaleme aktiivse partnerina riigi eelarvestrateegia dokumentide ja Euroopa Liidu struktuurifondide vahendite kasutamise kavandamisel perioodiks 2007–2013. Taotleme, et riigi eelarvestrateegias kajastataks piisavalt kohalike omavalitsuste tulubaasiga seonduv informatsioon ning tuuakse välja ministriumide haldusalade raames riigieelarvest kohalikele eelarvetele suunatavate vahendite mahud, et tagada omavalitsustele eelarvete planeerimisel täiendav stabiilsus. Strateegias kavandatud mahtude vähenemisel planeeritaval eelarveaastal nõuame piisava põhjenduse esitamist kui proportsioonid valitsussektori siseselt muutuvad.

Omavalitsuste ülesannete täitmise kindlustamiseks, ettevõtluse arendamise soodustamiseks kohalikes omavalitsustes, kavandame maapoliitikas

- ❖ Riigi maapoliitika põhimõtete selget defineerimist Vabariigi Valitsuse poolt, sealhulgas riigi maareservi suuruse kindlaksmääramist ning omavalitsustele seadusega pandud ülesannete täitmiseks ja arengu tagamiseks vajaliku maa munitsipaliseerimise küsimuse lahendamist.
- ❖ Põhimõtte selgitamist, et reformimata riigimaa, mis ei pea kuuluma riigi maareservi, peaks olema üle antud kohaliku omavalitsuse omandisse.
- ❖ Üleriigilise infrastruktuuride rajamiseks vajalike, eraomanikelt omandatavate maade kompenseerimiseks ainult riigi maareservi määratud maade kasutamist.
- ❖ Reformimata riigimaade osas omaniku kohustuste täitmiseks kindla riigi institutsiooni, ministriumimääramist ning selleks riigieelarves piisavate vahendite kavandamist.

Liikmete juhtorganite ja spetsialistide haldusvõimekuse kindlustamiseks, informatsiooni vastastikuseks vahetamiseks ja liikmete rahulolu tagamiseks

- ❖ Korraldame koostöös Eesti Linnade Liidu bürooga jätkuvalt linnade ja valdade päevi.
- ❖ Jätkame üleriigiliste infopäevade läbiviimist üldist huvi pakkuvatel teemadel, kaasates spetsialiste ja praktikuid eraettevõtetest, riigi ja omavalitsusasutustest.
- ❖ Töötame välja ja osaleme teiste osapoolte väljatöötatud koolitusprogrammides ja kavades (sealhulgas rahvusvahelistes) kohalike omavalitsuste juhtide, ametnike ja spetsialistide teadmiste taseme tõstmiseks.
- ❖ Otsime võimalusi omavalitsusspetsialistidele väliskogemuste saamiseks rahvusvaheliste vahetusprogrammide alustamiseks meie partnermaades, kasutades selleks EL erinevate programmide vahendeid.

- ❖ Kavandame omavalitsuste arvamuse saamiseks seaduseelnõude kooskõlastamisel kontaktspetsialistide gruppide moodustamise valdkondade kaupa ning nendega kahepoolse informatsiooni vahetamise mooduse.
- ❖ Planeerime läbirääkimiste efektiivseks läbiviimiseks internetipõhist informatsiooni kogumist.
- ❖ Viime läbi küsitlusi liikmete konkreetsete huvide väljaselgitamiseks liidu poolt osutatavate teenuste rakendamiseks.

Liidu poolt kavandatavate eesmärkide efektiivseks ja kvaliteetseks täitmiseks kavandame liidu büroo jätkuvat materiaalet ja kvalitatiivset arengut

- ❖ Teeme koostööd Harjumaa omavalitsuste liiduga HOLi uute bürooruumide kasutusele võtmiseks Paldiski mnt-l.
- ❖ Otsime lahendusi konkreetsete spetsialistide rakendamiseks hariduse- ja noorsootöö, keskkonna- ja energeetika, ning arendus- ja koostöö valdkondades.
- ❖ Seoses suurenenud töömahuga õigusaktide menetlemisel ja liikmetele uute teenuste pakkumiseks, näha ette veel üks ametikoht juriidilise haridusega spetsialistile.
- ❖ Jätkame liidu tegevuse finantseerimise mudeli analüüsimist ning kavandame selle kasvu proportsioonis liidu liikmete eelarvete keskmise kasvuga, arvestades liikmetevahelisi erisusi.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tegevdirektor	1	1	1	1	1	1	1
Nõunik	1	1	1	1	1	1	1
Õigusnõunik	1	1	1	1	1	2	2
Raamatupidaja	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,7	0,7
Haridus- ja noorsoonõunik	Leping (0,10)	1	-	-	1	1	1
Haridus- ja sotsiaalnõunik	-	-	1	1	-		-
Sotsiaalnõunik					1	1	1
Välissuhete nõunik	Leping (0,25)	Leping (0,25)	1	1	1	1	1
Rahandusnõunik	Leping (0,25)	Leping (0,25)	1	1	1	1	1
Avalike suhete nõunik	-	-	-	-	0	0	0
Keskkonna- ja energeetika nõunik						0	0
Juhiabi					0	0	0
KOKKU	4,1	6	6,5	6,5	7,5	7,5	7,5

Märkused:

Omavalitsuste esindamise efektiivsuse tõstmiseks

- ❖ Jätkame läbirääkimisi ja omavalitsuspoliitikutevahelisi konsultatsioone ühtse Eesti Omavalitsuste Liidu moodustamiseks, mille koosseisus saaksid koostööd teha nii omavalitsusüksused kui nende poolt loodud erinevad ühendused.
- ❖ Vajadusel teeme ettepanekuid selleks vajalike muudatuste sisseviimiseks kohalike omavalitsusüksuste liitude seadusse.
- ❖ Kasutame vastavalt võimalustele erinevates koostöövõrgustikes osalemise võimalusi ja soodustame huvipakkuvate valdkondlike koostöövõrgustike teket.
- ❖ Arendame teabevahetust ja koostööd erialaliitude, ühingute ja seltsidega nii Eestis kui välismaal eesmärgiga parendada elukeskkonna kvaliteeti ja oskusi ning võimalusi selle seireks kohalikes omavalitsustes.
- ❖ Osaleme e-riigi alaste uuringute ja rakenduste ettevalmistamises ja elluviimises.
- ❖ Kaasame pidevalt ja intensiivsemalt omavalitsuste teavitamise protsessi maakondlikud omavalitsusliidud ja muud omavalitsuste ühendused, kes sellest on huvitatud.

Tõhusa välissuhtluse säilitamine ja edendamine

- ❖ Osalemine rahvusvaheliste organisatsioonide (CoR, CLRAE, CEMR, BSSSC) töös ning läbi selle omavalitsuste huvide tõhusam kaitsmine.
- ❖ Koostöö teiste riikide (Leedu, Läti, Soome, Rootsi, Taani Norra jt) omavalitsustega ja nende kohalike või regionaalsete omavalitsusliitudega.
- ❖ Reformide ja kodanikuühiskonna ülesehitamise kogemuste vahendamine Ida-Euroopa riikidesse (sh Avatud Eesti Fondi Ida-Ida programmide raames jm).
- ❖ Liikmete väliskoostöö kaardistamine partnerotsingu fokuseerimiseks ja tõhustamiseks.
- ❖ Võimaluste loomine (taastamine) välissidemete arendamisega tegelevate spetsialistide omavaheliseks kokkusaamiseks ja kogemuse/kontaktide vahetamiseks.
- ❖ Valdade välissuhete spetsialistidele stažeerimisvõimaluste loomine omavalitsusliitude Brüsseli esinduse juures Brüsseli-kogemuse omandamiseks ja Euroopa institutsioonides orienteerumiseks (varju (shadow) meetodi kasutamine).
- ❖ Koostööprojektide väljatöötamine ja esitamine välisabi saamiseks, mille peamine rõhk on omavalitsustele suunatud koolitus- ja arendustegevusel. Põhieesmärgiks omavalitsuste administratiivse suutlikkuse tõstmine, ametialaste oskuste täiendamine avalikus halduses ning välisabi kasutamine projektipõhiselt.
- ❖ Omavalitsusliidritele Brüsselisse EL institutsioonide (nt. Komisjoni DG Regio, DG Environment, DG Social, EcoSoc, Regionide Komitee, üleeuroopalised lobbyrühmad nt. Euroopa Maaomanike Liit, Põhjamaade omavalitsusliitude esindused Brüsselis jne.) juurde tutvumisvisiite korraldamise jätkamine, Open Days osalemine.
- ❖ Soome kohalike ja regionaalsete omavalitsuste liiduga koostöö jätkamine ja selle raames valdkondlike õppereiside korraldamine Soome.
- ❖ Väliskoostöö tegevuskava väljatöötamine, riigieelarvelise toetuse taotlemine ja Siseministeriumile riigieelarvelise eraldise kasutamise lepingu sõlmimiseks vajaliku taotluse esitamine.

Pikaajalise tegevuskava aluseks on:

- ❖ Eesti Maaomavalitsuste Liidu põhikiri ja volikogu otsused ning aastaeelarvega seonduvad võimalused.
- ❖ EMOLi tegevuskava 2004-2006.
- ❖ Omavalitsusliitude Koostöökogu taotlused 2007 -2010 riigieelarvest.
- ❖ Omavalitsusliitude Koostöökogu ettepanekud riigi eelarvestrateegias aastateks 2006-2009; 2010-2013.
- ❖ Riigikontrolli aruanne infoühiskonna arendamisel.

Käesolev Eesti Maaomavalitsuste Liidu pikaajaline tegevuskava 2007-2010 on heaks kiitnud 26.01.2007 EMOLi juhatus, 26.01.2007 EMOLi volikogu ja kinnitatud **15. mai 2007** EMOLi **Maapäeva poolt Kehtnas**.

Muudetud 08. Mail 2009 Maapäeval Tallinnas.